

ท่องเที่ยวเมือง โบราณศรีมโหสถ

Srimahosot

SRIMAHOSOT

เมืองศรีมโหสถ

SRIMAHOSOT

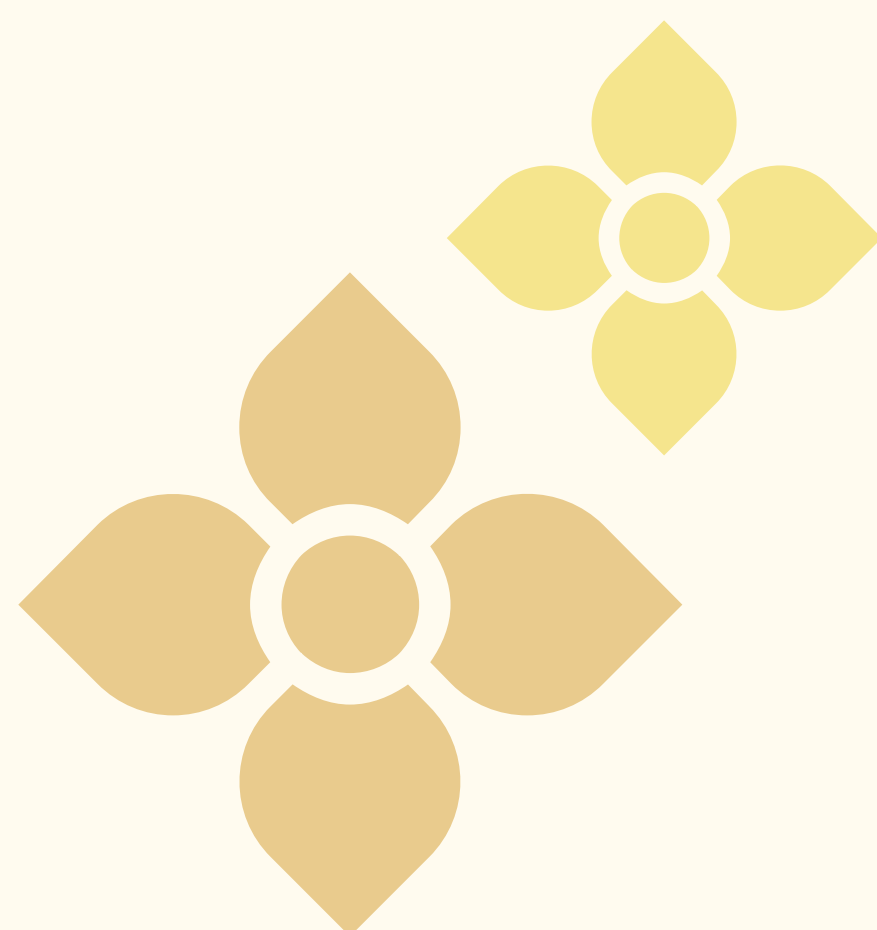
สารบัญ

คำขวัญอำเภอศรีมโหสถ	๑
ประวัติความเป็นมา	๒
ผังเมืองศรีมโหสถ	๓
สถานที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์	๔
โบราณสถานสระแก้ว-สระขวัญ	๕
พระคเณศศิลาเมืองศรีมโหสถ	๖
พระวิฆณุแห่งเมืองศรีมโหสถ	๗
โบราณสถานฝายน้ำโบราณ	๘
คูน้ำกลางเมือง เขื่อนคูเหนือ-คูใต้	๙
คูลูกศร	๑๐
วงศ์ศรีมโหสถ	๑๑

คำขวัญ

อำเภอศรีมโหสถ

ไหว้หลวงพ่อทวารวดี ต้นศรีมหาโพธิ์ยืนนาน
โบราณสถานพระบาทคู่ มาขุปุมมีเทศกาล
สืบสานบุญบังไฟ สัมโหฬารสดดี

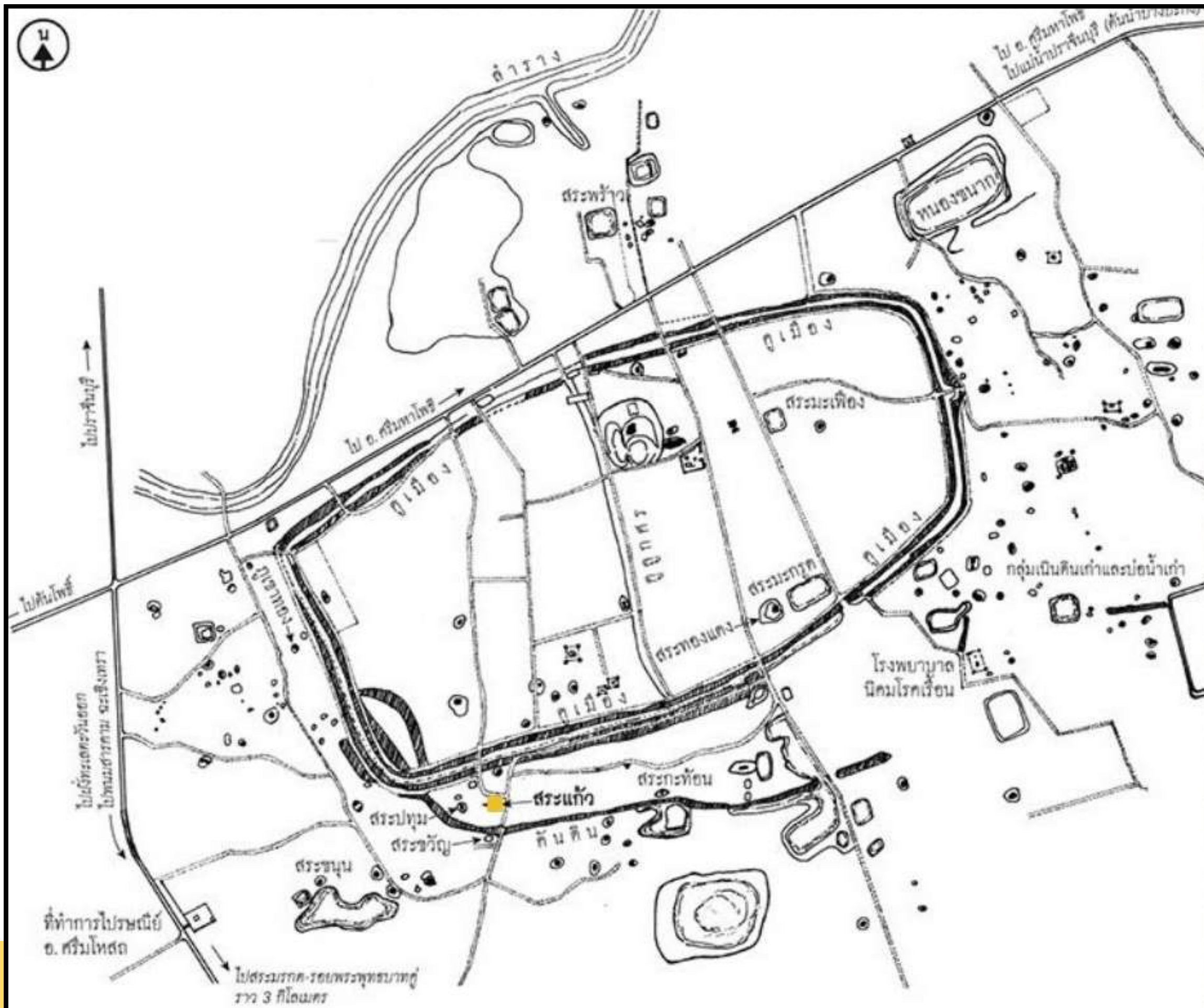
ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ตั้งอยู่ที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เป็นเมืองโบราณที่มีพัฒนาการตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๘ หรือราว ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว ด้วยทำเลที่ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำบางปะกง ติดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ศรีมโหสถจึงเป็นทั้งเมืองทำการค้าที่ติดต่อกับดินแดนโพ้นทะเล ศูนย์กลางการคมนาคมของบ้านเมืองตอนในของแผ่นดิน และเมืองชายฝั่งทะเลใกล้เคียง

เมืองโบราณแห่งนี้จึงมีความหลากหลายในด้านศิลปวัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนา ที่เดินทางมาพร้อมกับผู้คนจากต่างแดน ด้วยพัฒนาการบ้านเมืองที่ยาวนาน จึงปรากฏการสร้างศาสนสถานทับซ้อนกันอยู่หลายสมัย อีกทั้งยังพบพระพุทธรูป รูปเคารพต่างๆ รวมถึงวัตถุและสินค้าจากต่างแดน สะท้อนถึงความมั่งคั่ง และเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองในช่วงเวลานั้น

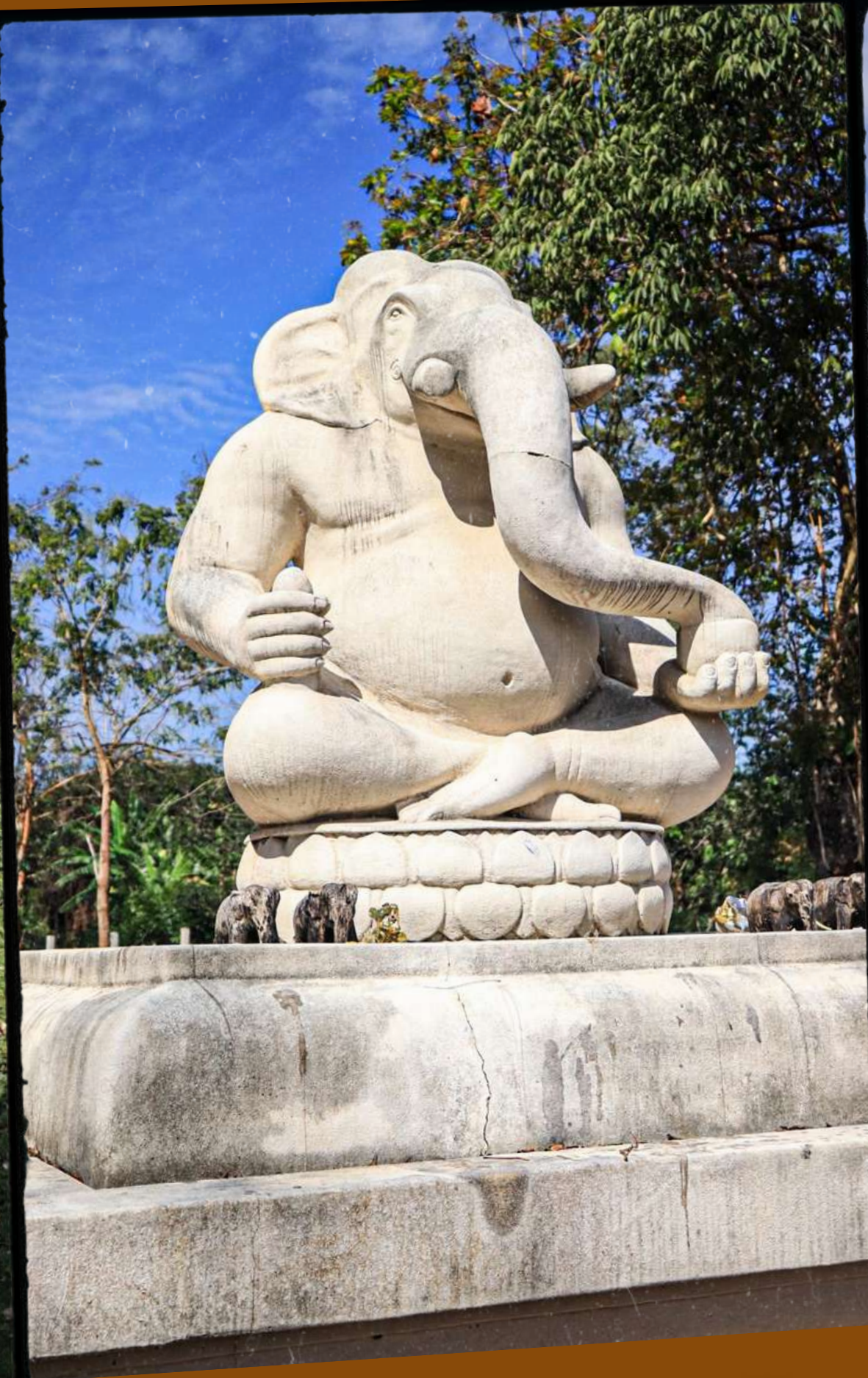

ผังเมืองศรีมโหสถ

เมืองศรีมโหสถเป็นเมืองโบราณขนาดใหญ่ มีแผนผังของเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยม ค่อนข้างรี ขอบมุมทั้ง ๔ โค้งมน มีคูน้ำและคันดินล้อมรอบ ตัวเมืองตั้งอยู่ตาม แนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ - ตะวันตกเฉียงใต้ ขนาดของเมืองกว้าง ๗๐๐ เมตร ยาว ๑,๕๕๐ เมตร ตอนกลางของเมืองมีคูน้ำชื่อ “คูลูกศร” คั่นแบ่งตัวเมือง เป็น ๒ ส่วน เพื่อประโยชน์ทางการคมนาคม และการกักเก็บน้ำภายในตัวเมือง พบโบราณสถานทั้งในเมืองและนอกเมืองเป็นจำนวนมาก

สถานที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์

โบราณสถาน สระแก้ว - สระขวัญ

สันนิษฐานว่า สระแก้วนี้เป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อความอุดมสมบูรณ์
เนื่องจากภาพสัตว์ และสัญลักษณ์ต่างๆที่ปรากฏอยู่ที่ขอบสระ รูปช้าง สิงห์ มกรหรือปูลมกุมภะลวณแต่เป็น
สิ่งมงคลในสังคมเกษตรกรรม

บริเวณนี้เดิมอาจมีพลับพลาสร้างด้วยไม้ที่ผนังขอบสระมีภาพแกะสลักปูนต่ำเป็นรูปสัญลักษณ์และ
รูปสัตว์อยู่ภายในกรอบสี่เหลี่ยม ได้แก่ ภาพช้าง สิงห์ มกร และงู จำนวน ๒๙ กรอบภาพ มีรูปสัตว์
จำนวน ๔๕ ตัว ได้แก่ รูปช้าง ๒๔ ช้าง รูปสิงห์ ๑๑ ตัว รูปมกร ๘ ตัว รูปหมู ๑ ตัว และรูปกิ้งก่า ๑ ตัว

พระคเณศศิลา เมืองศรีมโหสถ

พระคเณศศิลา สูง ๑.๗๐ เมตร
พบ ณ เถวาลัยกลางเมืองพระรถ
ดงศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี

พระคเณศศิลา ประติมากรรมหินขนาดใหญ่ที่สุดชิ้นหนึ่งในประเทศไทย พบจากการขุดค้น
เมืองโบราณศรีมโหสถ เมื่อพ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งในอดีตนครแห่งนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อ เมืองพระรถ ดงศรีมหาโพธิ์
เมืองนี้มีชื่อว่าอวัธยปุระในต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ตามจารึกภาษาขอมสั้นๆ ที่สลักบนฐานคันฉ่อง
สัมฤทธิ์ ค้นพบที่ซากโบราณสถานหมายเลข ๑๑ ซึ่งอยู่นอกเมืองพระรถทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
ภายในและนอกเมืองนี้ได้เคยค้นพบประติมากรรมสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๖) และลพบุรี
(พุทธศตวรรษที่ ๑๖ - ๑๘) รวมทั้งเทวรูปรุ่นเก่า (พุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๓) เมืองพระรถเป็นเมืองรูปไข่
กว้าง ๑ กิโลเมตร ยาว ๒ กิโลเมตร มีคูกว้าง ๑๖ เมตรล้อมรอบ ใกล้เคียงทางทิศใต้ ตะวันออก และตะวันตก
ยังคงมีร่องรอยของกำแพงศิลาแลงสูง ๖ เมตร กำแพงนี้คงเป็นกำแพงล้อมรอบเมืองมาก่อน

พระวิฆณุแห่ง เมืองศรีมโหสถ

พระวิฆณุจตุรภุช หรือ พระวิฆณุ 4 กร พบที่โบราณสถาน
หมายเลข 25 เมืองศรีมโหสถ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
แสดงให้เห็นว่าเมืองศรีมโหสถได้มีการเคารพนับถือและมีความเชื่อ
เกี่ยวกับศาสนาฮินดูลัทธิไวษณพนิกายซึ่งได้รับอิทธิพลจาก
อินเดียผ่านเส้นทางการค้าประกอบกับศาสนาฮินดูมีการกำหนด
ชนชั้นและวรรณะชัดเจน

จึงเชื่อว่ามีอานวยต่อชนชั้นการปกครองและชนชั้นผู้ประกอบพิธีกรรม
หลักฐานที่แสดงถึงศาสนาฮินดูจึงพบได้ทั่วไปภายในบริเวณเมืองซึ่ง
เป็นศูนย์กลาง ในขณะที่หลักฐานในศาสนาพุทธจะกระจายอยู่ทั่วไป
พระวิฆณุองค์นี้มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มพระวิฆณุในศิลปะเขมรซึ่ง
เป็นลักษณะที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะอินเดียหรืออาจได้รับ
อิทธิพลมาจากเมืองศรีมโหสถรวมทั้งพระวิฆณุองค์นี้ยังมีลักษณะ
ใกล้เคียงกับพระวิฆณุที่พบในแถบภาคใต้ของประเทศไทยอีกด้วย

โบราณสถาน ฝายน้ำโบราณ

ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ ๒ ตำบลโคกวัด พบหลักฐานว่าเป็นโบราณสถานลักษณะเป็นแนวศิลาแลงก่อกลมขนาดใหญ่สองแนวเรียงตามแนวทิศเหนือ-ทิศใต้ ว่างคูเมือง และอีกแนวเป็นศิลาแลงก่อสี่เหลี่ยมติดกับคันดินคูเมือง ซึ่งยื่นออกมาจากผนัง มีขนาด 2.5 เมตร ความยาว 21 เมตร ความสูง 60 เมตร เรียงเป็นแนว 5 ชั้น ในระหว่างแนวศิลาแลง ทั้ง 3 แนวนี้ จะมีช่องที่น่าจะเป็นทางน้ำไหลเข้ามาสู่ทางระบายน้ำตรงกลางและระบายน้ำออกไปนอกเมืองทางทิศเหนือ สำหรับประโยชน์การใช้งานของสิ่งก่อสร้างมีข้อเสนอแนะเป็น 2 ลักษณะ คือ เป็นฝายน้ำที่เก็บกักน้ำในคูเมืองและระบายน้ำออกนอกเมืองและเป็นสะพานที่ใช้ในการคมนาคมเข้า-ออกเมือง

ผู้นำกลางเมือง เชื่อมคูเหนือ-คูใต้

คูลูกศร

คูเมืองได้รับอิทธิพลการสร้างมาจากอินเดีย เป็นการสร้างคูน้ำและกำแพงดินล้อมรอบ โดยส่วนด้านในคูเมืองเป็นทิวทัศน์ของศาสนา พราหมณ์-ฮินดู แต่รอบนอกจะเป็นพุทธศาสนา สร้างเป็นขอบเขตของเมืองและสร้างเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ โดยคำว่า **ทวารวดี** หมายความว่าเมืองที่ประกอบไปด้วยประตูและรั้ว คูลูกศร คือ คูน้ำที่ขุดเชื่อมระหว่างคูน้ำทิศเหนือและคูน้ำทิศใต้ เนื่องจากคำทิศใต้มีลักษณะสูงกว่าทางทิศเหนือ

โดยจะผันน้ำจากทางทิศใต้ไปทางทิศเหนือ โดยทางต้นน้ำฝั่งคูน้ำทิศใต้มีทิวทัศน์ของพระนารายณ์หรือพระวิษณุขุดรูปพุทธสถิตอยู่ เป็นความเชื่อเพื่อให้ น้ำไหลผ่านทิวทัศน์ เพื่อให้ น้ำธรรมชาติกลายเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อนำน้ำไว้ใช้สำหรับบุคคลสำคัญของเมือง คูลูกศร มีที่มาจากบรืวารตต้นต้นน้ำของคูลูกศรมีทิวทัศน์ของพระนารายณ์สถิตอยู่ ชาวบ้านจึงเรียกว่าคูลูกศรนี้จาก พระนารายณ์ ๖๖๖๖๖

ปราการและทักซิมทวาร The South Gate and Rampart

ณ จุดนี้คือกำแพงและประตูที่ขุดเมืองศรีมหาโพธิ์ทางใต้ ในโบราณกาล เมืองศรีมหาโพธิ์เป็นเมืองที่มีกำแพงและประตูที่ขุดเมือง มีกำแพงดิน ทางด้านและประตูที่ขุดเมืองเป็นกำแพงเมือง เป็นปราการคูน้ำในคูเมือง ก่อสร้างและขุดได้ นำไปใช้ก่อสร้างอาคาร-ศาสนสถานของเมือง คงเหลือร่องรอยการตัดศิลาแลงออกจากผนังคูเมืองด้านนี้เป็นที่ประจักษ์ เมื่อออกจากเมืองทางประตูด้านใต้หรือ 'ทักซิมทวาร' นี้ไปเพียง ๓๐ เมตร ณ เบื้องหน้าคือ พุทธสถานสำคัญนอกเมือง ปัจจุบันเรียกว่า 'ฐานพระพุทธรูปทักซิมทวาร'

At this spot the ancient people of the town of Si Mahosot dug out the ground deeply into the lateritic sediment layer in order to create a ditch. Being parallel with the ditch runs the south rampart which was built and covered with fragments of lateritic soil and the clay from the dugout-ditch. Traces of cutting lateritic blocks to be used for buildings of the town are clearly seen on the wall of the ditch. The south gate of the rampart would facilitate the visit to the holy Buddhist temple outside the town wall, 30 metres from the gate. At present, it is known as 'The Ruined Vihāra of the South Gate'.

โบราณสถานเมืองศรีมหาโพธิ์ ประกาศขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา

วันที่ ๒๖ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๑

สำนักศิลปากรที่ ๕ ปราจีนบุรี กรมศิลปากร

The 5th Regional Office, Prachin Buri, The Fine Arts Department

บองดีศรีมหาพฤ ส้มโอ

พันธุ์ทองดี

พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง

ปัจจุบันอำเภอสรีมหาพฤเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดปราจีนบุรีที่ชาวสวนปลูกส้มโอจำนวนมาก พันธุ์ส้มโอที่นิยมปลูกในพื้นที่เป็นพันธุ์ทองดีและพันธุ์ขาวน้ำผึ้งซึ่งเป็นพันธุ์ส้มโอที่มีรสชาติหวานและเป็นที่ต้องการของตลาดทั่วไป และยังเป็นพืชเศรษฐกิจของอำเภอสรีมหาพฤ นิยมปลูกกันมากในพื้นที่ตำบลโคกปิบ **โดยผลผลิตของส้มโออำเภอสรีมหาพฤ** มีรสชาติหวานเป็นเอกลักษณ์ เนื่องจากน้ำที่ใช้ในการรดน้ำส้มโอเป็นน้ำที่สูบมาจากน้ำคูเมืองที่มีแร่ธาตุมาจากศิลาแลง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รสชาติของส้มโอมีรสชาติหวานเป็นเอกลักษณ์

งานประชาสัมพันธ์
องค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีบ
๑๓๙ หมู่ ๙ ตำบลโคกปีบ อำเภอศรีมโหสถ
จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๙๐
๐๓๗-๒๗๖-๒๗๑, ๐๓๗-๒๗๗-๐๐๙
www.khokpeep.go.th

